

La declaració de Menorca com a Reserva de la Biosfera l'any 1993 coincideix en el temps amb el naixement de la Fundació Mestral i la creació del Consorci per a la Gestió de Residus Urbans. Dues iniciatives molt diferents però amb un objectiu semblant: procurar la reutilització i el reciclatge dels residus o, dit d'una altra manera, intentar reduir el percentatge de residus que acaben a l'abocador. L'any 2003, l'Àrea de Gestió de Residus d'es Milà, gestionada pel Consorci, rebé 58.084 tones de residus sòlids urbans (en massa i matèria orgànica) de les quals s'han produït 7.019 tones de compost i s'han recuperat 753 tones de paper i cartó, vidre i envasos lleugers. Per la seva banda, la Fundació Mestral gestionà devers 400 tones de residus voluminosos, sobretot mobles i electrodomèstics, dels quals reutilitzà o destinà a reciclatge al voltant d'un 80%.

El seu objectiu no és reciclar sinó reutilitzar, és a dir, allargar la vida útil d'un producte i evitar que acabi a l'abocador. La Fundació Mestral de Càritas podria ser l'equivalent del que a Mallorca és la Fundació Deixalles, però els responsables de Mestral volen anar un poc més lluny i convertir-se en gestors de residus voluminosos d'una manera més professional, tot assumint la concessió de la gestió municipal i d'una forma més organitzada, mitjançant acords amb empreses generadores de residus. Començaren amb la recollida de roba de segona mà i ara, a més de recollir mobles i electrodomèstics de tots aquells que els criden, són gestors autoritzats, gràcies a un conveni

de col·laboració signat entre el Consorci i Càritas, de la recollida selectiva de fluorescents i llums de vapor de mercuri, a més de tòners i cartutxos d'impressió. Irene Estaún, Esteve Ferrer i Rodrigo Carreño són els responsables de la reorganització de la recollida i de la reutilització de residus voluminosos posada en marxa fa dos anys a Mestral. Ara, diuen, són més eficients, però es preparen per ser-ho molt més. Tant com per arribar a gestionar les 4.000 tones de voluminosos que es generen cada any a Menorca. Asseguren que són l'única empresa de recollida que només tira a l'abocador allò que definitivament no es pot reutilitzar.

Evitar l'abocador

Magdalena Cortés

-Quin era el vostre primer objectiu quan es crea la Fundació Mestral?

-Ferrer: Hi ha una tradició molt antiga a Càritas de recollir roba a les parròquies, mirar com està i després repartir-la als pobres. Llavors el procés, que inicialment era de roba, es va ampliar a mobles i electrodomèstics i la in-

tenció és que de cada vegada agafem més coses. A més, a aquesta tradició calia donar-li un sentit més professional dins la reinserció. Que la gent rebí una cosa sense cap esforç tampoc no és una via de reinserció social, perquè després no la sap valorar. El procés era que aquesta roba s'havia de tractar i s'havia de vendre a uns preus gairebé simbòlics, i per fer tot això s'havia de fer treballar persones en procés d'inserció. En definitiva, feim una feina que probablement hauria de fer l'Administració, però creim que la feim amb una eficiència social i mediambiental més elevada i amb menys costos.

-En què consisteix aquest procés d'inserció?

-Ferrer: La fase inicial consisteix a aprendre hàbits d'higiene, de puntualitat, d'ordre, de companyonia... i la fase següent ja seria aprendre pròpiament un ofici. Aquest procés ha de tenir unes durades determinades, que està marcada per les assistents socials, les treballadores i les orientadores laborals i que és d'entre quatre i cinc mesos. Si fos menys temps probablement no es consolidaria, però si és més s'acostumarien massa a una escola i no s'enfrontarien al mercat laboral, que és del que es tracta.

-Quin tipus de persones fan feina als tallers de Mestral?

-Ferrer: A Maó hi ha devers deu persones i a Ciutadella entre set i vuit. El 71% dels treballadors són immigrants. A Menorca la immigració és fonamentalment hispana, en

Irene Estaún.

primer lloc de l'Equador, però també de Colòmbia i del Perú. En total viuen a l'illa devers 8.000 immigrants que representen més del 10% de la població, dels quals devers 3.000 són totalment irregulars.

-Com vos finançau?

-Ferrer: El pressupost de Càritas de l'any passat va ser de 1.400.000 euros, parlem de tot Càritas Menorca. D'aquest només un 30% prové de l'IRPF de l'Estat, més un 29,8% que ve del Govern, el Consell Insular de Menorca i ajuntaments amb els quals tenim conveni. La resta ve de dues fonts, una, la venda dels nostres productes i l'altra, donatius i quotes de socis. Per tant, el cost que representam a l'Administració és molt poc respecte del que realment oferim a la societat quan, per exemple, per les cases d'acollida de Maó i Ciutadella que gestiona Càritas varen passar 380 persones l'any passat.

300 TAULETES DE NIT I 200 MATALASSOS

-Quin tipus de coses es recullen més?

-Carreño: El que més entra són mobles i la resta és roba, electrodomèstics i altres objectes petits, quadres, discos, etc.

-Ferrer: S'ha de dir que tenim un condicionant: estam a una societat marcada pel turisme i moltes vegades ens telefonen d'un hotel on canvien el mobiliari per dir-nos que tenen 300 tauletes de nit, o 200 matalassos. Aquestes recollides ens trastoquen bastant, encara que tractam d'assumir-les.

-Però això és positiu. Vol dir que els hotelers vos coneixen i compten amb vosaltres abans de tirar una cosa al fons.

-Ferrer: Sí, però també ens costa molt de vendre tantes coses iguals. Podem vendre deu tauletes, però de les altres 80 què en feim? També s'ha de dir que per a l'hotelier, i això no és una crítica sinó una bona notícia, trucar aquí és el seu sistema més barat i més fàcil. Nosaltres estam molt satisfets i tant de bo hi hagués més hotels que ens cridassin, però també ens plantejam acabar per cobrar determinats tipus de serveis. S'ha de trobar un equilibri, però a hores d'ara, i amb l'ampliació de la nau de Ciutadella, del que tenim ganes és de recollir cada cop més.

-Quins aspectes de Mestral vos agradaria potenciar?

-Ferrer: Per una banda, el que voldríem és créixer, a partir d'ara, d'una forma més coherent. Fins ara hem crescut a partir de la llei de l'oferta i la demanda, recollim, anunciam el nostre telèfon, la gent telefona, ve aquí, ... i de cada vegada movem més tones de residus. Però ens agradaria tenir convenis molt més concrets amb empreses que són generadores de residus per tal de poder fer una gestió molt més planificada i, per tant, més racional. Per exemple, tenir acords amb una vintena d'hotels, la qual cosa ens permetrien saber quan canvien el mobiliari. Ara en qualsevol moment pot sonar el telèfon de l'hotel i és difícil donar-li sortida, mentre que si jo prèviament sé que tindrà una entrada de 100 matalassos, puc fer una llista d'espera de gent que cerca mata-

lassos. En definitiva, tant per a recollida, com per a compra, com per a venda, ens agradaria integrar-nos més a la societat.

-Això vol dir funcionar més com un comerç ordinari?

-Ferrer: Vol dir que ens agradaria que donar i rebre estàs més compensat. Els nostres compradors són, per una banda, immigrants, i dins d'aquests immigrants un tant per cent molt elevat tenen un alt poder adquisitiu. Són anglesos i al seu país hi ha molta tradició de les anomenades *charity shop*, per a ells anar a comprar un objecte de segona mà és socialment molt ben acceptat. Mentre que el públic menorquí és el que més dona, però és molt més reticent a l'hora de comprar, tot i que de cada cop ho és menys i és el que percentualment més creix. Per tant, ara uns ens veuen com un comerç i d'altres ens veuen com un lloc per llevar-se els residus del damunt i aquesta conjunció dels dos factors ha de ser a la llarga el que consolidi aquest projecte, que per altra banda ja està molt consolidat perquè té onze anys.

-Pensau que manca més cultura d'utilitzar objectes de segona mà?

-Ferrer: Crec que en aquest aspecte la roba és la punta de llança. La roba és una cosa de poc cost, que té poc volum, que després de dues vegades d'haver-ho portat, ningú no sap si aquella camisa és nova o és de segona mà, jo confii que aquí donarem passes.

MILLORAR LA PRODUCTIVITAT

-Quina quantitat de residus voluminosos recolliu a l'any?

-Carreño: L'any passat, si comptam tot Mestral, prop de 380 tones, devers 250 a Maó i entre 120 i 130 a Ciutadella. Com a mitjana es pot dir que evitam que devers 400 tones a l'any acabin a l'abocador i, a més, l'any passat donarem feina a 101 persones.

Fa un parell d'anys es va fer un estudi, en el qual va participar Mestral, per calcular la quantitat de voluminosos que es generaven a l'illa i es va estimar en prop de 4.000

Esteve Ferrer i Rodrigo Carreño.

“Tant per recollida, com per compra, com per venda, ens agradaria integrar-nos més a la societat”

A l'entrevista participen **Irene Estaún, Esteve Ferrer i Rodrigo Carreño**. Irene Estaún és la gerent i coordina la part productiva de Mestral; va néixer a Viladecans (Barcelona) fa 29 anys i és llicenciada en ciències ambientals. Esteve Ferrer s'encarrega de la part comercial de Mestral des de fa dos anys, té 39 anys i és de Barcelona. És diplomada en relacions públiques i abans d'entrar a Càritas va ser gerent d'una multinacional. Rodrigo Carreño fa dos anys que fa feina a Mestral, on s'encarrega de la planificació de la producció en l'àmbit de residus; va néixer a Xile fa trenta anys i és enginyer industrial.

tones a l'any. Per tant, no saltres rebem entre el 10% i el 12% del que es produeix a l'illa. El nostre repte és arribar a recollir el cent per cent i per això ens hem d'adaptar. Parlam d'inversions, instal·lacions, maquinària, una premsa, una trinxadora, a més d'adaptar els tallers, sense perdre el caràcter social que té el que feim.

-Com es fa per preparar-se per gestionar deu vegades més residus?

-Carreño: És molt difícil pensar en un taller deu vegades més gran, per espai no ho podríem fer, però sí que podem millorar la productivitat, que és el que intentam fer aquest darrer any. Abans un camió en un dia podia fer quatre o cinc recollides, i ara ja en fa dotze.

"Els ajuntaments paguen a empreses per donar al ciutadà un servei que nosaltres feim d'una manera alternativa"

Intentam millorar la nostra gestió de cara a l'Administració, per poder dir: "Mira, nosaltres ara podem dur més material del que portàvem fa quatre anys, i si féssim una inversió d'acord amb el que reclama l'illa, podríem fer tal volta tota la gestió", que al final són 4.000 tones que aca-

ben a l'abocador, a una illa petita amb un abocador petit. A's Milà, la part de voluminosos està col·lapsada, s'havia de tancar fa un any i no s'ha tancat supòs perquè no han trobat encara una altra banda.

-Estaún: Fa dos anys que hem invertit molt per organitzar els processos de producció, precisament per estar preparats si algun dia aconseguim augmentar aquestes quantitats que rebem ara. El taller d'electrodomèstics

és un gran exemple: funciona amb comandes i si produïu deu vegades més, vendria deu vegades més, la barrera que tenim és tecnològica i sabem que hem de dur les inversions cap allà. També feim petits objectes nous de fusta, amb fusta reciclada i de somiers que no podem aprofitar. Aquestes podrien ser dues vies de creixement i l'altra, aconseguir que els ajuntaments contemplin en les seves concessions que pugui entrar algú com Mestral per recollir els voluminosos, passarlos per una planta de tractament i després dur-los a abocador. De fet, tots els

municipis de Menorca tenen un servei contractat de recollida de voluminosos i és una pena, però són dues vies totalment paral·leles.

-Són dues vies paral·leles però, al mateix temps, molt diferents.

-Estaún: Els ajuntaments paguen a empreses per fer la recollida i tirar-la a l'abocador, un servei que nosaltres feim d'una manera alternativa. Tu com a ciutadà tens dues opcions, una és treure els residus voluminosos a la porta de ca teva i l'altra trucar. I la gent si creu que algú ho pot tornar a emprar prefereix trucar a Mestral que no tirar-ho a l'abocador. Tens dues opcions, el que passa és que a una hi participes, perquè pagues els teus impostos, es paga amb fons públics, i l'alternativa és d'una associació que ho fa sense ànim de lucre, que s'aguanta amb el que aconseguim amb les vendes.

-Quina part del que recolliu va a l'abocador?

-Estaún: De tot el que arriba tens un percentatge de rebuig increïble, entre un 20% i un 25% per cent. El 80%

que resta o va a reciclatge o es reutilitza. Si ens arribàs tot el que recullen els ajuntaments la proporció de rebuig se situaria en un 50%, una quantitat que has de dur a l'abocador i, per tant, pagar les taxes d'abocador. Llavors, si aconseguíssim la concessió del servei de recollida, aquest no podria ser de franc i negociariem amb l'Administració que pagàs una part del servei. Una entitat sense ànim de lucre tampoc no ha de tenir pèrdues per assumir una responsabilitat de l'Administració.

-Ara mateix teniu alguna concessió?

-Estaún: L'únic que tenim són concessions de la gestió d'una deixalleria a Ciutadella, i d'un punt verd a Alaior. És una primera passa, perquè almenys hi ha un ajuntament que ha començat a donar un servei addicional al ciutadà, ja que Mestral se'n du del punt verd tot el que és reutilitzable, a part de gestionar la resta de residus per evitar que vagin a l'abocador. Som l'única empresa de Menorca que ho fa. De fet, crec que els ajuntaments ens coneixen més que la ciutadania i ho tenen molt clar, jo diria que no hi ha cap regidor relacionat amb el tema ara mateix a Menorca que no hagi passat per Mestral. I crec que ens coneixen per bons, en el tema de residus i en la part social.

L'Àrea de Gestió de Residus d'es Milà

"Aquí hi ha compost que ha estat elaborat a la planta de compostatge d'es Milà, gràcies a la recollida selectiva de fems orgànics. En compostar els fems orgànics aconseguim un bon adob, com el que hem emprat en aquesta zona verda". És el text d'un petit cartell clavat enmig d'un jardí públic de Maó, situat en una plaça que baixa cap al port. Des d'aquí es Milà ja no és la planta amagada darrere els turons, a la finca d'es Milà de Darrera, perquè cap municipi no la volia al costat. Ara, les enormes turbines del parc eòlic, situades just a la mateixa àrea de gestió de residus, permeten ubicar-la des ben lluny i fan pensar que, de cada vegada més, el tractament dels residus deixa de situar-se davall la catifa de qualsevol municipi, per esdevenir un lloc d'interès per visitar.

Des del primer moment, quan l'any 1994 es va constituir el Consorci per a la Gestió dels Residus Sòlids Urbans, a Menorca es descartà la incineració del fems i es va fer una aposta important pel compostatge de la matèria orgànica. Inicialment, es Milà va néixer com una planta de compostatge, on també se separava el paper, el vidre i els elements metàl·lics. A la foto aèria de l'Àrea de Gestió de Residus d'es Milà el 1995, l'any de la seva posada en marxa, destaquen sis fileres de matèria orgànica en fermentació i, a un cantó, una petita muntanya de compost. Després, s'hi afegí una planta de triatge d'envasos lleugers i actualment han començat les obres de construcció d'un forn incinerador de residus animals, a més de la instal·lació de set túnels de fermentació de matèria orgànica que permetran accelerar el procés de producció de compost i reduir les males olors. Amb el fems que queda després de tot el procés de selecció, es fan bales que es deixen a l'abocador situat al costat de la planta, un gran forat excavat a la muntanya.

Quan es va inaugurar es Milà s'havia programat per rebre 23.000 tones a l'any. L'any 2003 n'arribaren 58.000 "i així i tot funciona", explica Catalina Pascual, la tècnica responsable del Consorci. Des de la posada en marxa de la planta l'any 1995, les tones de residus recollides s'han incrementat entre un 5% i un 8% cada any, excepte l'any 2002, quan es reduïren per primera vegada un 1,19%, una quantitat que es mantengué estable el 2003, quan la recollida només s'incrementà un 0,5%. "No és que la gent generi de cop menys residus", explica Pascual, que atribueix aquestes xifres a l'increment de la recollida selectiva, juntament amb altres factors com l'estabilització del nombre de turistes i de la població. Així, el que s'ha reduït és la quantitat de residus sòlids urbans "mesclats" i l'objectiu del Consorci és que de cada vegada arribin a's Milà més residus seleccionats en origen.

Segons la memòria del Consorci del 2003, cada habitant de Menorca produeix 1,96 quilograms de residus per dia i a alguns municipis com es Mercadal arriben als 3,92 quilograms per dia o als 3,33 a's Migjorn, una xifra calculada sobre el cens de 81.067 persones empadronades el 2003. Si tenim en compte la població flotant, la quantitat es redueix a 1,67 kg per habitant i dia, una xifra encara superior als 1,2 quilograms per habi-

Catalina Pascual

tant i dia establerts al Pla nacional de residus urbans. Pascual es mostra pessimista quant a la possibilitat de reduir la producció de residus per persona "per molt que un vulgui" perquè, explica, "a Menorca no hi ha tradició de mercat i si vas al supermercat no pots minimitzar".

VENDRE EL COMPOST

De moment, tot el compost produït a la planta d'es Milà es ven. Va a dues pessetes el quilogram i la buidada més important es produeix els mesos de sembra, octubre i febrer. Catalina Pascual preveu un possible excés de compost si es composten els llots de depuradora, tal com preveu el Pla director de residus, aprovat inicialment el desembre del 2002 que projecta una planta a Ciutadella on compostar aquests llots.

La forta olor de sofre que produeix el procés de compostatge comença a sentir-se ja des de la carretera, abans d'arribar a la planta. I una vegada allà, malgrat que els treballadors diuen que ja no la senten, s'estén amb intensitat per tota l'àrea d'es Milà. Amb la construcció de set túnels, que encara es troben en procés de prova, es podrà accelerar el procés i reduir les olors durant

El consorci per a la Gestió de Residus

El Consorci per a la Gestió de Residus Sòlids Urbans de Menorca es creà l'abril del 1994. És una entitat supramunicipal integrada pel Consell Insular de Menorca i els vuit municipis de l'illa que desenvolupen conjuntament la gestió del servei de tractament dels residus sòlids urbans, l'aprofitament i el reciclatge dels productes obtinguts i la regulació de les condicions dels tipus de residus que poden ser rebutjats, entre d'altres. D'aquesta manera es dona un missatge i un servei comú. El que no està mancomanat és la recollida de fems, que la gestiona cada municipi, excepte Ferreries i es Migjorn Gran que ho fan conjuntament. Arran de la construcció del Parc Eòlic d'es Milà, el Consorci de Residus assumí el 2003 la gestió dels temes energètics i també desenvolupa activitats de conscienciació a les escoles i visites guiades a's Milà, que enguany s'han hagut de suspendre per les obres dels túnels de fermentació i del forn incinerador. L'any 2003 a Menorca es va recollir selectivament per al seu posterior reciclatge un 17% de la generació total de residus urbans. El paper i cartó és el residu amb un percentatge de recuperació més elevat, un 57,3%, seguit del vidre amb un 33,8% recuperat, mentre que només es recupera un 9% dels residus fermentables i dels plàstics. Tots els entrevistats coincideixen a assenyalar la recollida de residus voluminosos com la més problemàtica, juntament amb la d'altres residus concrets com els de construcció o les restes de poda.

les dues primeres setmanes de descomposició de la matèria orgànica.

El procés de descomposició dura ara devers dos mesos, encara que a l'estiu s'ha d'accelerar per optimitzar l'espai, i finalitza amb una darrera fase de refinat abans de posar el compost a la venda. Per altra banda, el Consorci ha convocat un concurs per a la compra d'una màquina trituradora de residus vegetals, que permetrà incorporar al compost matèria seca per fer-lo de més qualitat. L'altre aspecte del projecte en obres és la planta de tractament de residus d'origen animal, finançada amb 600.000 euros de la Conselleria de Medi Ambient després que el Consell de Menorca aportàs el terreny a la mateixa àrea d'es Milà. Es preveu que aquesta instal·lació comenci a funcionar a finals del 2004.

La recollida de matèria orgànica en origen començà l'any 1998 i, ara mateix, Ciutadella i gran part de Maó són els únics municipis pendents de posar-la en marxa. L'any 2003 es recolliren 55 quilograms per habitant i any de matèria orgànica, deu punts més que l'any anterior, i un total de 2.600 tones en origen, un 19,29% més que el 2002. De tota la matèria orgànica recollida, Catalina Pascual calcula que, després de tot el procés, un 45% es converteix en compost. En total, l'any 2003, es produïren 7.019 tones de compost.

EL FUTUR

"El futur és gestionar aquests residus que fins ara van a l'abocador sense cap tractament previ" comenta la responsable tècnica del Consorci. Té ben clar que el principal repte és cercar solucions a l'eliminació de tot el que no són residus sòlids urbans. I entre aquests anomenats residus voluminosos, els aparells elèctrics, els perillous, les radiografies, els fluorescents, les piles, les bateries de cotxe o els residus de construcció i demolició. Ara mateix, tots aquests residus, així com el paper, el plàstic i el vidre s'envien a Barcelona.

Entre les previsions del Pla director de residus, pendent d'aprovació definitiva, figura la creació d'una xarxa de deixalleries als municipis. Pascual explica que inicialment se'n preveïen quatre, però que de cada vegada els ajuntaments reclamen disposar d'aquesta instal·lació i a la revisió del Pla director és previst incorporar la possibilitat d'incrementar el nombre de deixalleries. El Pla preveu millores a l'àrea d'es Milà per incrementar la seva eficàcia i a més contempla l'ampliació de l'abocador d'es Milà, que es va construir amb una previsió fins el 2008, a més de la construcció dels túnels de compostatge i el forn d'incineració d'animals, actualment en obres.

Els residus de construcció i demolició es derivaran a plantes de tractament específiques que, en principi, s'han deixat en mans d'empreses privades que s'han mostrat interessades i ja han començat a construir-les. El Pla preveu també millorar la recollida selectiva i sobretot implicar els sectors econòmics, com els comerços.

Per altra banda, Catalina Pascual explica que voldria potenciar el vessant educatiu d'es Milà tot ampliant i millorant les aules existents per augmentar les visites i, fins i tot, organitzar exposicions. Amb una mescla d'enveja i desig, repassa tot el que s'ha fet al Parc de Tecnologies Ambientals de Palma i aposta per fer més atractiva al públic la gestió dels seus residus.

